

Uz odgovarajuću pomoć zajednice u pogledu financijskih sredstava i rješavanja problema smještaja, treba se nadati, da će Arhiv Hrvatske uspješno vršiti ovaj novi zadatak koji mu je povjeren republičkim zakonom o kinematografiji.

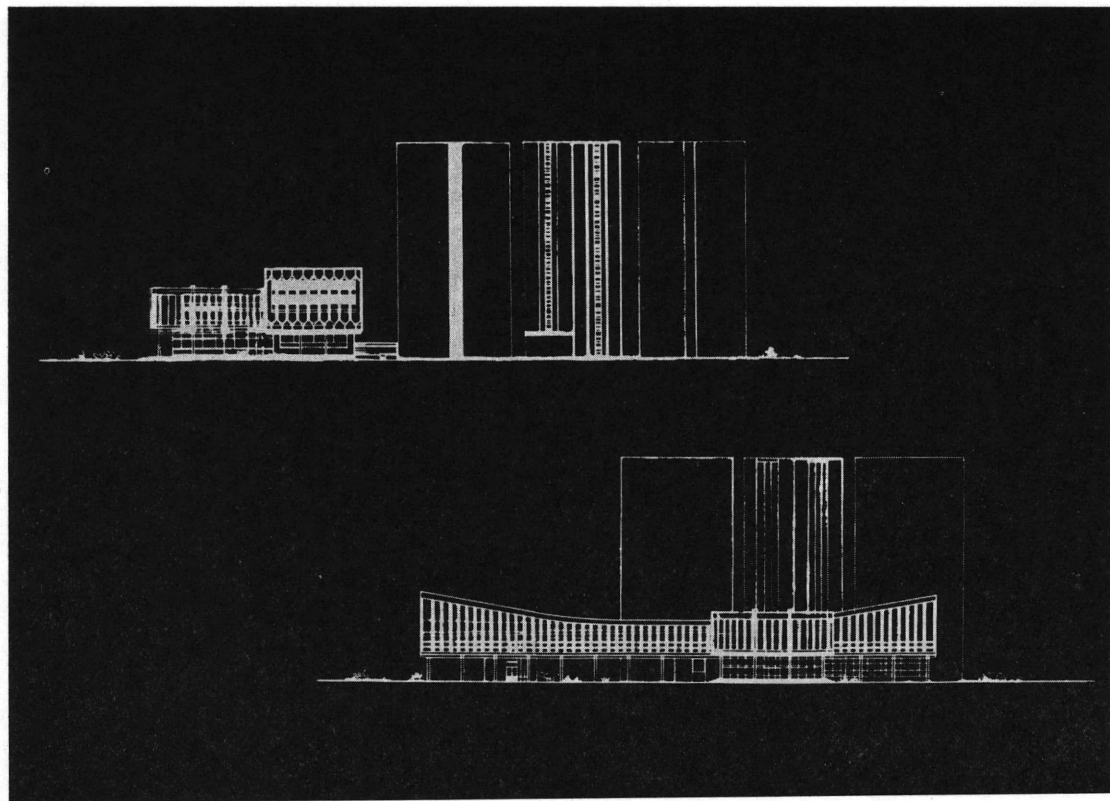
B. Stulli

ZA NOVU ZGRADU ARHIVA HRVATSKE U ZAGREBU

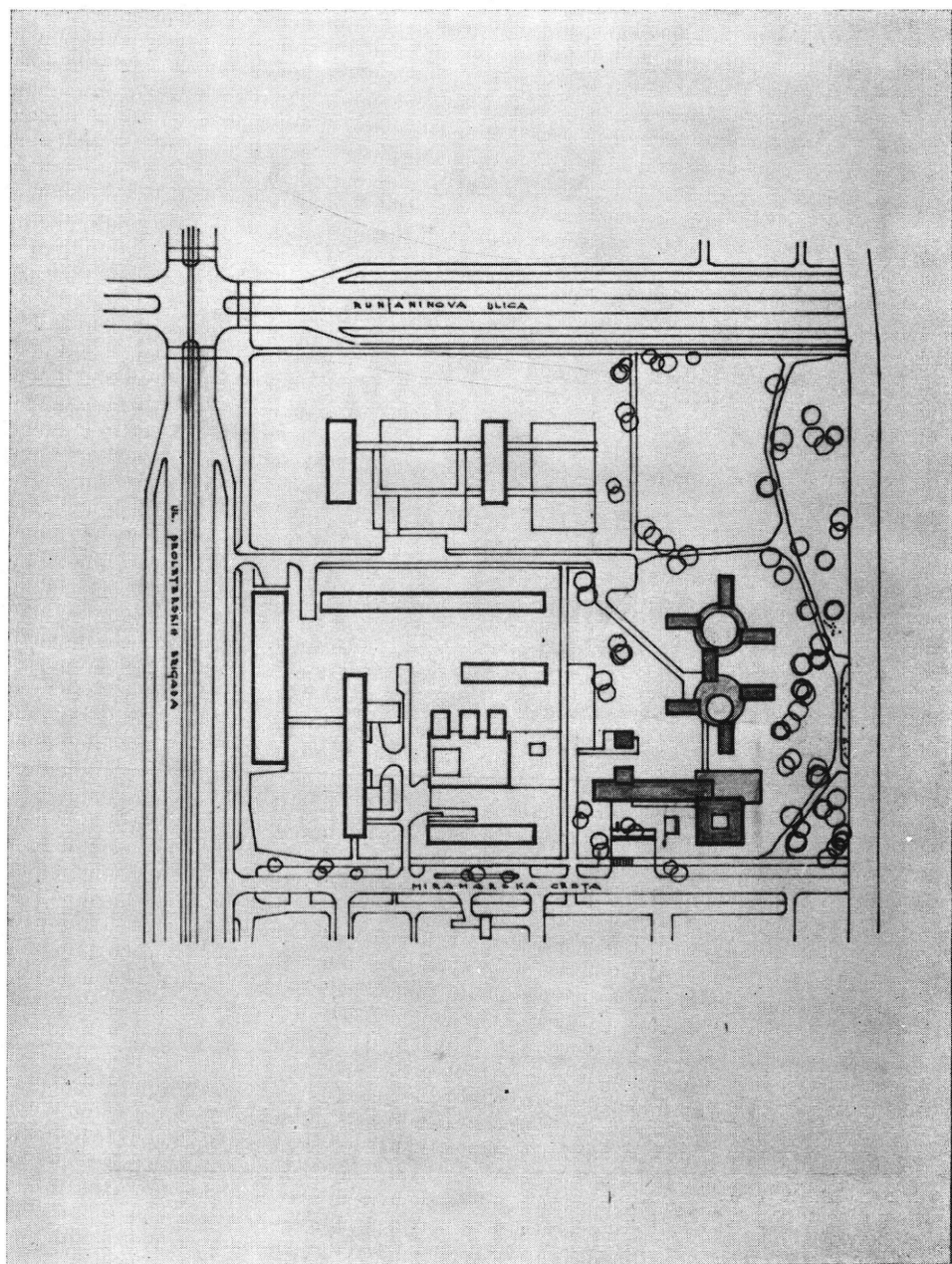
Sabor SR Hrvatske donio je 2. VII 1976. novu odluku »o učešću SR Hrvatske u financiranju izgradnje kapitalnih objekata kulture od nacionalnog značenja«, među koje objekte, kako je poznato, spada i nova zgrada Arhiva Hrvatske u Zagrebu.

Prije nego podsjetimo na odobrenu koncepciju nove arhivske zgrade i prikazemo sadržaj citirane saborske odluke, navest ćemo kronologiju sada već pozamašnog historijata napora Arhiva Hrvatske, da nekako riješi svoj najteži problem — smještaj tako dragocjenog blaga za hrvatsku povijest koje mu je povjereno na čuvanje.

1. Već pedesetih godina, uskoro nakon oslobođenja zemlje, uslijed vrlo velikog priliva arhivalija, koje je neizbježno trebalo preuzeti, Arhiv se našao raskomadani i dekoncentriran na sedam raznih mjesta. Od toga su šest u gradu Zagrebu, a sedmo 58 km udaljeno od Zagreba. Sjedište ustanove ostalo je u zgradi na Marulićevom trgu 21, zgradi dovršenoj za vrijeme Austro-Ugarske 1913. god. za potrebe Sveučilišne biblioteke i Zemaljskog arhiva Trojedne Kraljevine. Svega 1.480 dužnih metara polica u spremištu što ga je Arhiv imao u toj zgradi bilo je već ranije popunjeno, a to je sada bila tek šestina sveukupne građe koju je Arhiv preuzeo. Skoro svih onih šest preostalih mjesta, na kojima se Arhiv sustanarski smjestio, nisu nikako podesna da pruže često ni osnovne mogućnosti za prosječno siguran smještaj. Vrlo nepovoljni su bili i higijensko—tehnički uvjeti rada za većinu radnog kolektiva Arhiva Hrvatske. Potreba nove zgrade postala je zaista više nego urgentna. I Arhiv Hrvatske i Arhivski savjet Hrvatske (od početka svog djelovanja 1957. god.) nisu propuštali, da svakom prigodom ističu značenje i složenost ovog problema. Nije bilo u pitanju samo to što se radi o faktički najstarijoj hrvatskoj kulturnoj ustanovi, niti se radilo samo o tome da se nijedna kulturna ustanova u Jugoslaviji, i baš doslovno niti jedna, ne nalazi u tako teškoj smještajnoj situaciji, već prije svega i nadasve, da je Arhiv Hrvatske po obimu i sadržajnoj vrijednosti svog arhivskog fundusa ne samo najznačajnija arhivska ustanova hrvatskog naroda, već spada među najznačajnije arhive u Jugoslaviji. Tako dragocjeno arhivsko blago nije se smjelo ostaviti u tako kritičnim smještajnim prilikama. Pitanje faktičke odgovornosti za sigurnost ovoga blaga nije se moglo ostavljati stalno otvorenim i neriješenim.¹ Uz opisane smještajne prilike nije se ta odgovornost mogla tek tako olako prebaciti isključivo na leđa direktora i radnog kolektiva Arhiva Hrvatske. I brigu o radnim uvjetima arhivskih radnika Arhiva Hrvatske trebalo je pretvarati u konkretna djela. Međutim, sve su inicijative zastajale na nedostatku financijskih sredstava. Arhiv Hrvatske je »donosio zaključke« o potrebi pripreme tehničkih elaborata za novu zgradu, pa da barem tehnička dokumentacija bude gotova u vrijeme kada će konačno biti na raspolaganju financijskih sredstava. Ni to se nije moglo ostvariti, već se konstatiralo, kao npr. 1959.: »Zaključak o potrebi pripreme prethodnih elaborata za gradnju nove arhivske zgrade, koja bi se realizirala u etapama, nije izvršen zbog pomanjkanja financijskih sredstava u tu svrhu« (v. Arhivski vjesnik, sv. III, str. 507, u izvještaju o radu Arhiva Hrvatske u toku god. 1959).

Skica idejnog projekta nove zgrade Arhiva Hrvatske iz 1967 godine (Rad arh. N. Brbore).

Skica smještaja nove zgrade Arhiva Hrvatske prema prvoj varijanti lokacije na Miramarskoj cesti.

2. Nakon bezbrojnih uvjeravanja, i beskrajnih dokazivanja poznatih činjenica, konačno se 1963. god. moglo započeti nekom konkretnom akcijom. Odvijala se ta akcija kako slijedi:

- 6.IV 1963. Republički fond za neprivredne investicije NRH pod br. 13—4987/2—1963. odobrio je Arhivu Hrvatske 6,000.000.- starih dinara za »popravke, opremu i projekte«, od čega 1,600.000.- st. din. za izradu investicionog programa novogradnje Arhiva Hrvatske.
- 15. X 1963. Arhiv Hrvatske sklopio je ugovor s Arhitektonsko—projektним biroom Marohnić u Zagrebu za izradu investicionog programa novogradnje Arhiva Hrvatske; troškovi izrade 1,160.000.- st. din.; rad je dovršen koncem mjeseca prosinca 1964. god.²
- 15.XI 1963. Arhiv Hrvatske zatražio je lokaciju za svoju novu zgradu od Urbanističkog zavoda grada Zagreba.
- 11.VI 1964. Urbanistički zavod grada Zagreba pod br. 05—1249/1—1963 odredio je lokaciju za novogradnju Arhiva u Miramarskoj cesti u Zagrebu.
- 2.VI 1965. Republički sekretarijat za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu pod br. 720/1—1965. dostavio je Republičkom sekretarijatu za financije »na pregled i mišljenje« investicioni program novogradnje Arhiva Hrvatske.
- 23.VII 1965. Republički sekretarijat za financije pod br. 06—1973/1—3—1965. zatražio je od Arhiva Hrvatske, da upotpuni dokumentaciju u investicionom programu novogradnje Arhiva Hrvatske.
- 21.IX 1965. Gradski telefon Zagreb pod br. 02—7395 TF dao je suglasnost za telefonske veze nove zgrade Arhiva Hrvatske, uz naznaku troškova priključka.
- 6.X 1965. Komunalno poduzeće »Kanalizacija« pod br. 2/1—Za/PJ dalo je suglasnost za priključenje nove zgrade Arhiva Hrvatske na javnu kanalizaciju.
- 13.X 1965. Vodovod grada Zagreba pod br. A—101—III—13917/65 dao je suglasnost za vodovodni priključak nove zgrade Arhiva Hrvatske, uz naznaku troškova priključka.
- 28.X 1965. Poduzeće »Elektra« Zagreb pod br. 13640/3670 dalo je »energetsku suglasnost« za priključak nove zgrade Arhiva Hrvatske.
- 1.XI 1965. Republički sekretarijat za financije pod br. 06—1793—2—1965. daje konačno mišljenje o potrebnim korekturama koje treba provesti u investicionom programu novogradnje Arhive Hrvatske.
- 9.XI 1965. Zavod za komunalnu djelatnost grada Zagreba pod br. 03/3a—804/1—1965. odredio je troškove uređenja prostora za izgradnju Arhiva Hrvatske na Miramarskoj, u iznosu od 1,131,367.700.- st.din.
- 26.XI 1965. Arhiv Hrvatske pod br. 75/A—301/9—1965. dostavio je Republičkom sekretarijatu za financije dva kompleta novog teksta investicionog programa novogradnje Arhiva Hrvatske, prerađenog i dopunjenog prema uputama istog Sekretarijata od 23.VII 1965. i 1.XI 1965.
- 10.X 1966. Republički sekretarijat za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu pod br. 1687/1—1966. odobrio je iznos od ND 100.000,00 za dovršenje investicionog programa i izradu idejnog projekta novogradnje Arhiva Hrvatske.
- 29.X 1966. Arhiv Hrvatske sklopio je ugovor s Arhitektonsko—projektним biroom Marohnić za dovršenje izrade investicionog programa i za izradu idejnog projekta nove zgrade Arhiva Hrvatske.
- 13.XII 1966. Arhiv Hrvatske pod br. 75/A—205/8—1966. dostavio je Republičkom sekretarijatu za financije »na uvid i odobrenje« gornji ugovor od 29.X 1966. sklopljen između Arhiva Hrvatske i Arhitek-

tonsko—projektnog biroa Marohnić za izradu idejnog projekta nove zgrade Arhiva Hrvatske.

- 21.XII 1966. Republički sekretarijat za financije pod br. 06—3592/1—
—2—1966. dostavio je Arhivu Hrvatske pregledani ugovor što ga je Arhiv Hrvatske sklopio s Arhitektonsko—projektним biroom Marohnić. Na jednom primjerku ugovora unesena je klauzula o izvršenom pregledu teksta ugovora.
- 20.I 1967. Dovršena je izrada idejnog projekta za novu zgradu Arhiva Hrvatske.
- 28.I. 1970. Arhivski savjet Hrvatske odobrio je koncepciju nove zgrade Arhiva Hrvatske.

Spomenuti investicioni program i idejni projekt predviđaju novu zgradu od ukupno 16.230 m² bruto građevne površine, a objekt se sastoji zapravo od dva osnovna volumena: spremišnog kompleksa od 8.750 m², te kompleksa radnih i ostalih prostorija od 7.480 m² bruto građevne površine. Troškovnik od 8.V 1970. predviđa troškove izgradnje u ukupnom iznosu od ND 56,998.800,00.

3. Ovakav napredak na projektnoj obradi nove zgrade Arhiva Hrvatske pratilo je i postepeno sve izričitiije formuliranje tog investicionog zahvata i u Društvenom planu SR Hrvatske.

Prvi put se to očitovalo u Planu za 1965. godinu, što ga je Sabor SRH donio 11.II 1965.³ U tekstu poglavlja »Republički fond za unapređivanje kulturnih djelatnosti« pod. t.6. kaže se: »Sredstva od oko 200 milijuna dinara upotrijebit će se za investicije u oblasti kulture i to: za adaptacije i asanacije te opremu institucija koje se financiraju iz republičkih izvora, kao i za pripreme radove za izgradnju objekata kulture od posebnog značaja za Republiku!»

Pod pripremnim radovima mislilo se ovdje na izradu projektne dokumentacije. Ne precizira se o kojim je objektima riječ, već se samo definira, da su to objekti »od posebnog značaja za Republiku«. Uskoro je, međutim, određeno koji su to konkretno objekti.

U »Društvenom planu razvoja SR Hrvatske za razdoblje 1966—1970. godine«, što ga je Sabor SRH donio 13.VII 1966.⁴, a u dijelu teksta gdje se govori o sredstvima Republičkog fonda za unapređivanje kulturnih djelatnosti, utvrđuje se:

»Iz tih sredstava predviđa se financiranje izgradnje novih većih objekata sa oko 70 milijuna dinara (nacionalne i sveučilišne biblioteke u Zagrebu, muzeja arheoloških spomenika u Splitu, muzeja umjetnosti u Zadru, te početak izgradnje arhiva Hrvatske), kao i sufinanciranje kinematografske mreže«.

Ova kvalifikacija »većih« objekata ponovno je bolje i izričitiije definirana u »Rezoluciji o osnovama društveno-ekonomske politike za 1970. godinu«, donesenoj od Sabora SRH 29.I 1970.⁵ U dijelu testa koji se odnosi na kulturu tu se, uz ostalo, kaže:

»Napose, investiciona politika u ovoj oblasti bit će usmjerena na pripreme za osiguranje sredstava i uvjeta za gradnju i opremu objekata od izuzetno općeg nacionalnog značenja, a to su: Nacionalna i sveučilišna biblioteka u Zagrebu, Arhiv Hrvatske u Zagrebu, Muzej sakralne umjetnosti u Zadru, te Muzej hrvatskih starina u Splitu«.

Dakle, napokon su točnije (a i velikim početnim slovom) navedeni nazivi institucija o kojima je riječ, uz još uvijek izuzetak kod Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu. No, najvažnija je kvalifikacija data navedenim objektima — »od izuzetno općeg nacionalnog značenja« — što je obećavalo, da će se i njihova izgradnja razmjerno brzo ostvariti. Republički se-

kretarijat za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu nazvao je, u svom elaboratu iz mjeseca studena 1969. god., ove objekte: »kapitalni objekti kulture od općenacionalnog značenja«. Mnogo je intezivnih napora uložio isti Sekretarijat kako bi se pronašli najpogodniji izvori i konstrukcija financiranja izgradnje ovih kapitalnih objekata. U već spomenutom svom elaboratu Sekretarijat kaže:

... »Izgradnja ovih kapitalnih objekata kulture očito neće biti dovršena u predviđenom planskom razdoblju do 1970. godine. U razdoblju od 1966. do danas nije realizirana nijedna inicijativa da se u sredstvima za neprivredne investicije Republike i zainteresiranih općinskih skupština osiguraju sredstva za njihovu gradnju. Prioritet su imala ulaganja u druge djelatnosti ili su pak obaveze budžeta bile takve da se nisu mogla planirati sredstva ni za početak gradnje.

Druge ideje i prijedlozi za financiranje izgradnje, npr. prijedlog Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu da se sredstva osiguraju raspisom općeg narodnog zajma, naišli su, istina na podršku i razumijevanje, ali je konkretna odluka o tome odgađana s motivacijom da nije pogodan trenutak za raspis takvog zajma.

Danas je posve sigurno da se izgradnja tih objekata, oslanjanjem isključivo na jedan izvor financiranja, npr. na sredstva za neprivredne investicije društveno — političkih zajednica ili budžetska sredstva, u stvari odgađa gradnja na neodređeno vrijeme. Sve više prevladava mišljenje da financiranje gradnje ovih objekata treba riješiti u okviru općeg sistema društvene investicione politike, tj. da u njihovoj izgradnji učestvuju svi zainteresirani društveni činioci⁶.....

Uspjeh čitave akcije oko izgradnje četiriju kapitalnih objekata kulture bitno je zavisio od pronalaženja rješenja za izvore i konstrukciju financiranja njihove izgradnje. Što se pak tiče prioriteta gradnje nadležni su organi odlučili, da se najprije započne sa zgradom Muzeja sakralne umjetnosti u Zadru, zatim bi se gradila zgrada Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu, a na kraju dva zagrebačka objekta tj. Nacionalna i sveučilišna biblioteka i Arhiv Hrvatske.⁷

U listopadu 1970. godine započela je izgradnja Muzeja sakralne umjetnosti u Zadru.

4. Traženje pogodne financijske konstrukcije očitovalo se je i u »Rezoluciji o osnovama društveno-ekonomske politike SR Hrvatske za 1971. godinu sa stabilizacionim programom« donesenoj u Saboru SRH 26. III 1971.⁸ U poglavlju »13. Kultura« te Rezolucije rečeno je: »Utvrđit će se način financiranja i izvori sredstava s dinamikom izgradnje četiri kapitalna objekta (Nacionalne i sveučilišne biblioteke u Zagrebu, Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu, Muzeja sakralne umjetnosti u Zadru i Arhiva Hrvatske). U skladu s tim u 1971. god. nastaviti će se izgradnja objekta za Muzej sakralne umjetnosti u Zadru, a započeti izgradnja objekta za Muzej hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu«.

Isto tako i »Društveni plan razvoja SR Hrvatske za razdoblje od 1971. do 1975. godine«, donesen od Sabora SRH 29. III 1972,⁹ u poglavlju »Kultura« određuje:

»Da bi se zaštitilo postojeće nacionalno blago na ugroženim mjestima počet će se izgradnjom Nacionalne i sveučilišne biblioteke, a izgraditi i Arhiv Hrvatske, Muzej hrvatskih arheoloških starina i Muzej sakralnih umjetnosti. Investirat će se i u druge objekte na području umjetničkog stvaralaštva, bibliotekarske djelatnosti, filmske produkcije i radio televizije«. K tome se, pod t. 4, uz ostalo, dodaje: »Pored izgradnje Arhiva Hrvatske suvremeno će se opremiti i dograđivati i kadrovski će se osposobiti regionalni arhivski kapaciteti«.

U međuvremenu je fiksiran i određen način financiranja, i to odlukom Sabora SRH od 17. VI 1971. o »učešću SR Hrvatske u financiranju izgradnje četiriju kapitalnih objekata kulture od nacionalnog značenja«.¹⁰

Saborska odluka ponajprije precizira, da se radi o slijedećim objektima: Muzej sakralne umjetnosti u Zadru; Muzej hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu; Nacionalna i sveučilišna biblioteka u Zagrebu i Arhiv Hrvatske u Zagrebu. Dalje se određuje, da SR Hrvatska učestvuje u financiranju tih objekata s 50% od iznosa investicione vrijednosti izgradnje tih objekata, utvrđene u 1970. god. odnosno s iznosom od 113,5 milijuna dinara, pa se i detaljizira, da je to učešće SR Hrvatske 60% kod objekata u Zadru i Splitu, te za Arhiv Hrvatske u Zagrebu, a da za Nacionalnu i sveučilišnu biblioteku u Zagrebu iznosi to učešće samo 40% od iznosa investicione vrijednosti izgradnje tog objekta. Istom je odlukom nadalje određeno, da će Sabor SRH svake godine utvrditi izvore prihoda za navedeno učešće, a odluci je priložena dinamika godišnjih ulaganja SR Hrvatske za razdoblje 1971. do 1975. godine. Po toj dinamici se predviđa da bi se tijekom god. 1971. i 1972. izgradili muzeji u Zadru i Splitu, te dovršila projektna dokumentacija za Arhiv i Sveučilišnu biblioteku u Zagrebu. Nakon toga bi se kroz razdoblje od 1973. do uključivo 1975. god. ulagalo i dovršilo izgradnju obaju zagrebačkih objekata.

Korištenje sredstava što ih SRH daje za navedene kapitalne objekte uvjetovano je u odluci time, da u ostatku sredstava participiraju: općinske skupštine Split i Zadar i Skupština grada Zagreba, za objekte koji se grade na njihovom području, u visini od 30%, te Republički fond za unapređivanje kulturnih djelatnosti za sva četiri objekta u visini od 10%, dok za Sveučilišnu biblioteku učestvuju još sa po 10% također i Republički fond za naučni rad i Republička zajednica za financiranje usmjerenog obrazovanja.

Ista odluka dalje predviđa, da se prava i dužnosti investitora za izvršenje radova na kapitalnim objektima prenose na skupštine općina, na čijem se području pojedini objekt gradi.

Konačno, citirana saborska odluka predviđa i formiranje jednog posebnog »odbora za izgradnju četiriju kapitalnih objekata kulture od nacionalnog značenja«, a kojemu su glavne zadaće: de razmatra i potvrđuje investicioni program« za svaki objekt; da »daje suglasnost na ugovore o građenju što ih zaključuju investitori i izvođačke organizacije«; da »svake godine« podnosi izvještaj Saboru SRH o izvršenju radova i utrošku sredstava, uz »osnovne podatke o predviđenim radovima i problematici osiguranja sredstava za iduću godinu«.¹¹

Spomenuti Odbor započeo je radom potkraj mjeseca listopada 1971. god. Već na prvoj sjednici raspravio je koncepcije izgradnje Nacionalne i sveučilišne biblioteke i Arhiva Hrvatske. S koncepcijom i građevnim programom Arhiva Hrvatske nije bilo problema ni tada ni kasnije, te je uvijek bio odobren. Međutim, to nije bio slučaj i s koncepcijom i programom Nacionalne i sveučilišne biblioteke, o čemu su vođene duge diskusije do 1970. godine, da bi se iste godine na sastanku u Rektoratu Zagrebačkog sveučilišta privremeno utišale, pa kasnije ponovno razbuktales tako, da je Odbor za izgradnju četiriju kapitalnih objekata kulture morao još i na svojoj sjednici od 26. I 1973. da zaključí: »Da se koncepcija o izgradnji Nacionalne i sveučilišne biblioteke nakon dobivanja suglasnosti odgovarajućih tijela i obrađenih primjedbi, dostavi, i to što prije, za raspravu ovom Odboru i Saboru SR Hrvatske«.¹² Te i slične desetgodišnje diskusije oko koncepcije Nacionalne i sveučilišne biblioteke¹³ uzrokovale su ne samo odugovlačenje s izgradnjom njene zgrade, već je zbog toga, bez ikakve krivnje Arhiva Hrvatske trpjela i odugovlačenja izgradnja i njegove zgrade, a to zbog zajedničkih odluka Sabora SRH i Skupštine grada Zagreba koje su oni trebali donijeti glede lokacije, financiranja i same izgradnje obaju zagrebačkih objekata skupno a ne za svakog pojedinačno.

Kroz to vrijeme ipak je napredovala izgradnja objekata u Zadru i Splitu. Naime, zgrada Muzeja sakralne umjetnosti u Zadru započeta mjeseca listo-

pada 1970, dovršena je građevinski u listopadu 1972, te predana upotrebi ali bez muzejske postave, koja je postupcima nekih crkvenih organa otežavana, te je postava dovršena i Muzej praktički otvoren javnosti tek 5. XII 1976.

Odluka o početku gradnje Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu donijeta je 10. IV 1972, a kamen temeljac položen i gradnja započeta u mjesecu lipnju iste godine. Izgradnja je kasnila i oduljila se, i to znatno. Zbog financijskih teškoća bilo je i prekida u radu, kao npr. u prvom polugodištu 1973. god. Dovršenje objekta bilo je 1971. god. planirano za 1972. godinu, a praktički je dovršen i otvoren, i to bez muzejske postave, tek 5. XII 1976.

Ukratko, već je 1972/73. god. bilo jasno, da se dinamika izgradnje svih četiriju objekata, onako kako je planirano 1971. godine, ne može nikako održati.

Zagrebačka je prvomajska štampa godine 1973. pisala:

»Nakon završetka zadarskog Muzeja sakralne umjetnosti i početka rada na Muzeju hrvatskih arheoloških starina u Splitu, na dnevnom redu izgradnja zgrade Arhiva SR Hrvatske.

Na redu je Arhiv SR Hrvatske. Pošto je lani otvoren zadarski Muzej sakralne umjetnosti (i Arheološki muzej), a u Splitu počeo rad na Muzeju hrvatskih arheoloških starina, republika se sada okreće i trećem od četiri kapitalna objekta u kulturi, koji se u srednjoročnom planu do 1975. godine moraju ili potpuno dovršiti ili početi graditi. Četvrti je objekt Nacionalna i sveučilišna knjižnica. Pritisnute bilo dotrajalim bilo skučenim smještajem, sve su te važne ustanove dospjele »do zida« stagnacije, pa je unatoč ekonomskim teškoćama ipak odlučeno da im se omogući normalan rad i razvoj, to prije što su to mahom osobito značajne institucije, bez kojih se ne može zamisliti unapređivanje kulturnih djelatnosti« (v. Vjesnik, Zagreb od 29. i 30. IV, 1. i 2. V 1973. godine).

Ova novinska slika stvari bila je, kako vidimo, vrlo optimistička, ali se pokazala isto tako vrlo nerealnom.

Praktički, kako je već rečeno, drugi po redu prioriteta tj. objekt za Muzej hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu dovršen je i otvoren, ali bez muzejske postave, tek 5. prosinca 1976. godine.

U međuvremenu je donesen i Zakon o samoupravnim interesnim zajednicama u oblasti kulture (v. Narodne novine SRH, br. 51 od 12. XII 1974). U njegovu čl. 68 st. 2 određuje se: »Odluka o učešću SR Hrvatske u financiranju izgradnje četiriju kapitalnih objekata kulture od nacionalnog značenja (Narodne novine br. 26/71) ostaje na snazi do dovršenja izgradnje ovih objekata«.

5. Financijske teškoće neizbježno su oduljile cjelokupni program izgradnje, a uz to, te su teškoće nalagale preispitivanje kako izvora financiranja, tako i dinamike izgradnje preostalih dvaju objekata tj. Nacionalne i sveučilišne biblioteke u Zagrebu i Arhiva Hrvatske u Zagrebu. Načelno je to učinjeno u »Društvenom planu SR Hrvatske za razdoblje od 1976. do 1980. godine«, što ga je Sabor SRH donio 20. VII 1976.¹⁴ U tekstu poglavlja »III 4. Kultura« pod t. 3 toga Plana određuje se:

»U ovom razdoblju od kapitalnih objekata kulture gradit će se Nacionalna i sveučilišna biblioteka, završiti Muzej hrvatskih arheoloških spomenika i izvršiti pripreme za početak izgradnje Arhiva Hrvatske.«

Detalji su razrađeni u novom dokumentu o izvorima financiranja i o dinamici izgradnje. To je nova odluka Sabora SRH od 2. srpnja 1976. o »učešću SR Hrvatske u financiranju izgradnje kapitalnih objekata kulture od nacionalnog značenja«.¹⁵ Kako se radi o važnoj odluci, koja je na snazi za slijedeće razdoblje, to donosimo njen tekst u cjelini, kako slijedi:

»Na temelju člana 362. Ustava Socijalističke Republike Hrvatske, Sabor Socijalističke Republike Hrvatske, na sjednici Vijeća udruženog rada 2. srpnja 1976, Vijeća općina 2. srpnja 1976. i na sjednici Društveno-političkog vijeća 2. srpnja 1976. donio je

ODLUKU

o učešću Socijalističke Republike Hrvatske u financiranju izgradnje kapitalnih objekata kulture od nacionalnog značenja

I

Republika učestvuje u financiranju izgradnje kapitalnih objekata kulture od nacionalnog značenja, i to: Nacionalne i sveučilišne biblioteke u Zagrebu i Arhiva Hrvatske u Zagrebu.

II

U financiranju izgradnje objekata iz točke I ove odluke Republika učestvuje sa 60% od predračunske vrijednosti za izgradnju Nacionalne i sveučilišne biblioteke u Zagrebu, a sa 70% za izgradnju Arhiva Hrvatske u Zagrebu.

III

Predračunska vrijednost izgradnje objekata iz točke I ove odluke na osnovi cijena u 1975. godini iznosi: za Nacionalnu i sveučilišnu biblioteku u Zagrebu 374,0 milijuna dinara, a za Arhiv Hrvatske 200,8 milijuna dinara.

IV

Udio Republike u financiranju izgradnje objekata iz točke I ove odluke osigurat će se svake godine u republičkom budžetu.

V

Sredstva Republike za učešće u financiranju izgradnje objekata iz točke I ove odluke mogu se koristiti:

1. ako Skupština grada Zagreba osigura 30% sredstava od predračunske vrijednosti za izgradnju tih objekata,
2. ako Republička samoupravna interesna zajednica odgoja i usmjerenog obrazovanja na ime svog učešća u financiranju izgradnje Nacionalne i sveučilišne biblioteke u Zagrebu osigura sredstva u visini od 10% predračunske vrijednosti za izgradnju tog objekta.

VI

Dinamika godišnjih ulaganja Republike u izgradnji Nacionalne i sveučilišne biblioteke u Zagrebu i Arhiva Hrvatske u Zagrebu u razdoblju od 1976. godine do 1984. godine je:

	u milijunima dinara					
	1976.	1977.	1978.	1979.	1980.	1981.
1. za Nacionalnu i sveučilišnu biblioteku u Zagrebu	14,4	30,0	40,00	50,0	70,0	20,0
2. za Arhiv Hrvatske u Zagrebu	1981.	1982.	1983.	1984.		
	50,0	31,6	27,3	31,6		

VII

Ako zbog povećanja cijena budu prekoračeni troškovi izgradnje pojedinog objekta, Republika će, proporcionalno sudjelovanju u financiranju izgradnje pojedinog objekta, osigurati na ime svog učešća sredstva za pokriće prekoračenja tih troškova, ako prethodno učesnici iz točke V ove odluke, proporcionalno sudjelovanju u financiranju izgradnje pojedinog objekta, osiguraju u ime svog učešća ostatak sredstava za prekoračenje tih troškova.

VIII

Prava i dužnosti investitora za izvršenje radova na izgradnji objekata iz točke I ove odluke, koji se financiraju uz učešće Republike, ima Sabor Socijalističke Republike Hrvatske i Skupština grada Zagreba.

IX

Radi koordinacije rada svih učesnika u financiranju izgradnje objekata iz točke I ove odluke, praćenja ostvarivanja izgradnje i nadzora nad trošenjem sredstava iz učešća Republike u financiranju izgradnje tih objekata, osniva se Odbor za izgradnju kapitalnih objekata kulture od nacionalnog značenja (u daljem tekstu: Odbor).

Odbor razmatra i potvrđuje investicioni program za svaki od kapitalnih objekata kulture od nacionalnog značenja i daje suglasnost na ugovore o gradnji što ih zaključuju investitori i izvođačke organizacije za svaki od tih objekata.

O izvršenju radova i utrošku sredstava iz učešća Republike u financiranju objekata iz točke I ove odluke, Odbor će svake godine, do kraja studenoga, podnijeti izvještaj Saboru. Izvještaj treba da sadrži i osnovne podatke o izvršenim radovima i prijedlog za osiguranje sredstava za iduću godinu.

X

Odbor ima 15 članova.

Predsjednika i devet članova Odbora imenuje Sabor, četiri člana delegira Skupština grada Zagreba, a jednog člana Republička samoupravna interesna zajednica odgoja i usmjerenog obrazovanja.

XI

Administrativne i stručne poslove Odbora obavljat će Republički sekretarijat za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu.

XII

Stupanjem na snagu ove odluke prestaje važiti Odluka o učešću Socijalističke Republike Hrvatske u financiranju izgradnje četiriju kapitalnih objekata kulture od nacionalnog značenja (»Narodne novine« br. 26/71).

XIII

Ova odluka stupa na snagu osmog dana nakon objave u »Narodnim novinama«.

Broj: 4794 — 1976.

Zagreb, 2. srpnja 1976«.

Dakle, prema ovoj novoj odluci izgradnja bi nove zgrade Arhiva Hrvatske imala započeti god. 1981, a do god. 1984. uključivo trebala bi biti završena. Nadajmo se, da će novi rokovi i dinamika biti održani. U ovim vremenima kada se i naša zemlja preko UNESCO-a zalaže za ostvarenje aksioma o pravu svakog naroda na njegovu arhivsku baštinu,¹⁶ uvjereni smo da će se potporom i razumijevanjem cijele naše socijalističke zajednice ostvariti i toliko potrebna nova zgrada Arhiva Hrvatske u Zagrebu. Sedamdesetdvije godine nakon što je ovaj Arhiv godine 1913. dobio smještaj u zgradi Marulićev trg 21, zaista je krajnje vrijeme da dobije u svakom pogledu suvremen smještaj, u objektu koji će napokon garantirati optimalnu sigurnost i hrvatskoj arhivskoj baštini.

B. STULLI

BILJESKE:

¹ Brojni temeljni nedostaci u sigurnosnom pogledu, posebno baš u spremišnim prostorima, utvrđeni su, detaljno i stručno opisani, u izvještaju Inspektorata za protupožarnu zaštitu Sekretarijata za unutrašnje poslove Skupštine grada Zagreba od 8. X 1964.

² U referatu održanom 26. VI 1964, na stanku radne zajednice Arhiva Hrvatske, povodom raspisa izbora za organe samoupravljanja, naglasio sam, uz ostalo: «da je problem smještaja ne samo vrlo težak, već da takoreći dnevno izaziva nove probleme ne samo uslijed nemogućnosti preuzimanja nove građe, nego jednako i time što nije osigurana stalnost ni postojećih spremišta» »Nepreuzete arhivske građe, na terenu, izvan Arhiva kod raznih organa i ustanova, a koju je građu već davno trebalo preuzeti, ima ukupno oko 8.000 duž. met. polica!» (Vidi: B. Stulli, Osvrt na rad Arhiva Hrvatske i njegove važnije neposredne zadatke, Arhivski vjesnik, sv. VI, Zagreb 1963, str. 277 i slijed.). Citiramo navedeni tekst da se vidi situacija 1963/64. god., kada je bilo s jedne strane vidnog razumijevanja za smještajne probleme Arhiva, ali i pokušaja nekih institucija da istisnu Arhiv iz nekih spremišta u kojima je čuvao arhivsku građu.

³ Narodne novine SRH, br. 7/25. II 1965. Ukaz od 12. II 1965.

⁴ Isto, br. 30/6. VIII 1966.

⁵ Isto, br. 5/9. II 1970.

⁶ Republički sekretarijat za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu. Financiranje izgradnje objekata kulture od nacionalnog značenja. Zagreb, studeni 1969, str. 2—3.

⁷ Predstavnik Arhiva Hrvatske nije učestvovao, niti je Arhiv pitan. prilikom donošenja odluke o prioritetu izgradnje. Arhiv Hrvatske nije jednom već stalno ukazivao svim nadležnim faktorima na stvarne prilike koje utječu na prioritet. Tako npr. i u izvještaju za god. 1968, gdje se kaže: . . . «da nadležni organi Republike uvažavaju prioritet rješavanjem smještaja Arhiva Hrvatske, koji se od svih kulturnih ustanova nalazi u najtežoj situaciji uzrokovanoj dekoncentracijom, nepodesnošću i daleko premalim brojem radnih i naročito spremišnih prostorija»; . . . »osnovni problemi sigurnosti dragocjene historijske dokumentacije, smještene u ovom nacionalnom arhivu, neizbježno traže kontinuirane napore u rješavanju ovog smještajnog problema» (v. Arhivski vjesnik, sv. XI—XII, Zagreb 1969—1969, str. 454).

⁸ Narodne novine SRH, br. 14/5. IV 1971.

⁹ Isto, br. 16/17. IV 1972. Uhaz od 30. III 1972.

¹⁰ Isto, br. 26/28. VI 1971.

¹¹ Prvu sjednicu Odbor je održao 28. X 1971. Ustanove za koje se građe kapitalni obzerti nisu imale svojih predstavnika u ovom odboru, već su njihovi predstavnici pozivani samo na neke sjednice Odbora.

¹² Vidi zapisnik treće sjednice Odbora, održane 26. I 1973. Ad. 4.

¹³ Uz brojne napise u štampi i časopisima, vidi: Informaciju o dosadašnjim radovima na izgradnji četiriju kapitalnih objekata kulture od nacionalnog značenja i obaveza Republike za 1973. Izrađena je od Republ. sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu u siječnju 1973. god.

¹⁴ Narodne novine SRH, br. 35/16. VIII 1976.

¹⁵ Isto, br. 31/19. VII 1976.

¹⁶ Vidi rezoluciju UNESCO-a 3.428 i 4.212 sa 18. generalne konferencije, održane u Parizu 17. X — 23. XI 1974, a objavljene u ovom svesku Arhivskog vjesnika na str. 365—367.